

Достъп до правосъдие по въпроси на околната среда - Естония

De tekst op deze pagina is een automatische vertaling. De kwaliteit wordt niet gegarandeerd.

1. Основополагащи елементи
2. Съдебна система
3. Дела за достъп до информация
4. Достъп до правосъдие и участие на обществеността
5. Достъп до правосъдие срещу действия или бездействия
6. Други средства за достъп до правосъдие
7. Процесуална легитимация
8. Законно представителство
9. Доказателства
10. Преустановяване на нарушение
11. Разходи
12. Механизми за финансова помощ
13. Навременност
14. Други въпроси
15. Да си чужденец
16. Transboundary Cases

I. конституционните основи

В Конституцията на Естония не е предвидено право на околна жизнена среда с определено качество, на което лицата могат да се позоват в съда или в административни производства. <http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/tekst.asp?loc=text&dok=X0000K1&keel=en&pg=1&ptyyp=RT&tyyp=X&query=p%F5hiseadus> В нея обаче се посочва, че всеки е длъжен да опазва околната среда и да компенсират причинените върху нея щети (член 53). Природните ресурси се считат за национално богатство и в това им качество трябва да се използват икономично съгласно член 5. Конституцията гласи, че всеки има право на закрила от държавата и нейните закони. Съгласно член 15 всеки човек има право на достъп до правосъдие, ако неговите/нейните права и свободи са нарушени. Законодателство и различни действия могат да се оспорват като противоконституционни и съдилищата са длъжни да разглеждат такива жалби. В член 24 са предвидени по-подробни правила относно съдебните производства. Обикновено съдебните заседания са открити за обществеността и решенията се правят обществено достояние. Производствата не могат да бъдат прехвърляни в друг съд освен предписания от закона, ако една от страните по спора е съгласна. Всяко лице има право да присъства на съдебни производства, по които то е страна, както и право да обжалва пред по-висшестоящ съд, в съответствие с предвидените от законодателството условия.

Страни по административно или съдебно производство могат да се позоват пряко на международни споразумения, ако:

- те са достатъчно точни (предвиждат всички необходими подробности) и;
- по въпроса няма национално законодателство, или;
- националното законодателство е в противоречие с международните споразумения.

Административните органи и съдилищата също прилагат пряко Конвенцията от Орхус и нейните правила относно достъпа до правосъдие в отсъствието на национално законодателство по даден проблем (например процесуална легитимация). Това е правено също и от Върховния съд (Решение № 3—3-1—43—06). Новият Кодекс за съдопроизводство на административните съдилища (в сила от 1 януари 2012 г.) съдържа основани на съдебната практика правила за достъп до правосъдие (особено относно процесуалната легитимация) на природозащитни неправителствени организации.

II. Съдебна система

Съдебната система на Естония се състои от три инстанции (от първоинстанционни до най-висши):

- административни и окръжни съдилища;
- областни съдилища (Талин и Тарту);
- [Върховен съд](#).

На първа инстанция административните дела, т. е. дела срещу действия на публичната администрация (това включва преобладаващата част от споровете по въпроси на околната среда), се разглеждат в специализиран съд. На следващите две инстанции същите съдилища разглеждат административни и граждански дела, дела въз основа на частното право и наказателни дела. Съдиите от областните съдилища и от Върховния съд обаче се специализират в една от трите области (т.е. административно, гражданско или наказателно право). На първа съдебна инстанция (административни и окръжни съдилища) съдилищата са разделени на съдебни палати — има 4 съдебни палати за административни съдилища и 15 за окръжни съдилища (по една за всеки окръг в Естония). [Конституционната камара на Върховния съд прави преглед на конституционността на законодателството и решенията на:](#)

- Парламента (Riigikogu);
- Съвета на Парламента;
- Президента на Естония и
- Избирателната комисия

Прегледът на конституционността на законодателството или горепосочените решения може да бъде по инициатива на:

- Всеки съд;
- [Президента на Естония](#);
- [Канцлера по правосъдието \(омбудсмана\)](#);
- Съвет на местното самоуправление (община), или
- [Парламентът](#).

Физически лица нямат право пряко да инициират преглед за конституционност на законодателството. Те обаче могат да подадат молба за преглед по съдебно дело в рамките на друго съдопроизводство или да се обърнат към канцлера по правосъдието. От друга страна, конституционността на споменатите по-горе решения може да бъде оспорена пряко от физически лица, чиито права са засегнати от решенията. Съдилищата са основните независими органи за разрешаване на спорове; В допълнение към тях има само ограничен брой арбитражни съдилища. Освен съдилищата, няма трибунали или други органи за разрешаване на спорове в областта на околната среда. Естонската съдебна власт е независима. Съдиите от административните съдилища, окръжните съдилища и областните съдилища се назначават от президента на Естония въз основа на предложения, направени от съдиите от Върховния съд. Съдиите от Върховния съд се назначават от парламента. Разрешаването на спорове в естонските съдилища е най-вече със състезателен характер, т.е. Съдът ще реши, че една от страните (поне отчасти) има право, а другата (поне отчасти) е извършила нещо незаконосъобразно. По граждански и административни въпроси страните отново могат да постигнат споразумение в съда. Медиацията от страна на Съда също е възможност за административните въпроси (по наказателни дела няма такава възможност), ако всички страни в спора се съгласят да я използват.

Няма специални съдилища, трибунали и т.н., които да се специализират в областта на околната среда. В повечето случаи споровете по въпроси на околната среда се отнасят до дейността на публичен административен орган и поради това се разглеждат първо в административните съдилища и след това от специализирани съдии в областните съдилища и Върховния съд. Ако физическо лице или предприятие сериозно е увредило околната среда или е нарушило важни задължения, насочени към опазване на околната среда (т.е. незаконно е боравило с отпадъци и по този начин е създадо опасност за околната среда), може да му бъде повдигнато наказателно обвинение от прокуратурата. <http://www.prokuratuur.ee/en> Наказателни дела се разглеждат на първо място в окръжните съдилища, после в областните съдилища

и накрая във Върховния съд от съдии, които са се специализирали в тези дела. В Естония търсенето на „най-удобен съд“ (forum shopping), т.е. избор на най-благоприятния съд за лицето, което завежда иск в съда, е ограничено що се отнася до въпросите, свързани с околната среда. Административно дело се разглежда от Съда, в чиято юрисдикция се намира административният орган, чието действие се оспорва (ответникът). Ако има двама или повече ответници, които са под юрисдикцията на различни съдилища, лицето, което завежда иска, може свободно да избира между тези съдилища, освен ако в Закона за административното съдопроизводство има правила за изключителна компетентност в полза на едно от съдилищата. Административен съд, който получава иск от дадено лице, трябва първо да провери дали искът е предявен в правилния съд. Ако искът е предявен в грешен съд, то той ще го прехвърли към правилния съд.

Ако лицето, което завежда иска, или ответникът не е удовлетворен (о) от съдебното решение (kohtuotsus) на административния съд (1-ва инстанция), то (и) може да обжалва пред областния съд (2-то място). Правото на обжалване пред областния съд може да се използва също така от лице, което не е завело първоначалния иск, но върху чието права решението на Съда от първа инстанция оказва въздействие. Същите лица имат право да обжалват пред Върховния съд (3-та и последна инстанция), ако не са удовлетворени от решението, произнесено от областния съд. За да обжалва, лицето, което подава жалбата, трябва да я обоснове, като докаже, че по-нисшестоящият съд:

- е приложил (материалното) право неправилно;
- е допуснал съществено нарушение на правилата на съдебния процес, или
- не е използвал доказателствата по правилния начин (този начин на разсъждение може да се използва за мотивиране на жалба пред областния съд, но не и пред Върховния съд).

В някои ситуации съдът може да приключи производството със съдебно постановление (kohtumäärus), вместо със съдебно решение. В такава ситуация жалба срещу съдебно постановление може да бъде подадена от лицето, засегнато от постановлението, пред Съда, който го е издал. Този съд ще разгледа жалбата и може да я удовлетвори; Ако Съдът установи, че жалбата отговаря на всички изисквания, но не е съгласен с нейното съдържание, жалбата срещу съдебното постановление ще бъде прехвърлена на областния съд за преразглеждане. В този случай жалбите срещу съдебни постановления на първоинстанционни съдилища (административни съдилища) се решават чрез съдебно постановление на областния съд. Жалби срещу такива съдебни постановления, както и други съдебни постановления на областните съдилища (2-ра инстанция), могат да бъдат подавани пред Върховния съд от лица, засегнати от постановленията на Съда.

Когато се произнасят по административни решения, естонските съдилища имат право да проверяват законосъобразността на дадено административно решение и да отменят решението като цяло, или част от него. Съдилищата нямат право да променят съдържанието на административните решения; Това може да се направи от административните органи, ако те решат да издадат ново решение по въпроса. Също така Съдът може да поиска от административния орган да предприеме определено действие или да издаде решение, но не може да предпише точното съдържание на такова действие или решение, ако има възможност за преценка от страна на административния орган. При въпроси в областта на околната среда има някои особености в сравнение с други съдебни процедури по други административноправни въпроси, що се отнася до:

- достъпа до правосъдие (процесуалната легитимация) и
- правото на оспорване на процесуални актове (menetlustoimingud) на административните органи.

На първо място, Кодексът за административното съдебно производство съдържа специална разпоредба (член 292) относно процесуалната легитимация в областта на околната среда. Според правилата, съдържащи се в тази разпоредба, процесуалната легитимация на природозащитни НПО се презумира, ако оспореното действие на административния орган е свързано с целите за опазване на околната среда или с предишна дейност на такава НПО. Според определението природозащитна неправителствена организация е:

- организация с нестопанска цел, за която защитата на околната среда е цел, определена по закон, и чиято дейност е насочена към насърчаване опазването на околната среда;
- сдружение на лица, което не е отделно образувание, което съгласно писмен договор за сдружаване насърчава опазването на околната среда и представлява възгледите на значителна част от местното население.

Изразът „насърчаване на опазването на околната среда“ се използва в по-широк смисъл, който включва защита на елементи на природата за целите на опазването на човешкото здраве и научните изследвания и образованието в областта на природното културно наследство. На второ място, възможностите за оспорване на процесуални актове на административните органи са по-широки в областта на околната среда. Процесуалните актове (menetlustoimingud) са действия на административен орган, извършени в подготовка на окончателното решение — административния акт

(haldusakt), например решения относено предварителна проверка на ОВОС. Можете да оспорите процесуални актове в два случая съгласно раздел 45 (3) от Кодекса за административното съдебно производство:

- вашите права (различни от процесуални права) са нарушени независимо от окончателното решение;
- незаконосъобразността на процесуалния акт неизбежно ще доведе до окончателно решение или друго действие, което е в нарушение на Вашите права.

В по-ранната практика на Върховния съд се признава, че екологичното законодателство е област на правото, в която процесуалните правила имат значителна роля за постигането на законосъобразно решение; Поради това процесуалните актове по принцип могат да бъдат оспорвани. Дали някое от двете необходими условия за оспорване на процесуални актове е изпълнено ще се преценява за всеки отделен случай.

По административните въпроси (включително въпроси на околната среда) съдилищата могат да предприемат редица действия служебно. На първо място, съдилищата са длъжни да гарантират, че всички обстоятелства във връзка с делото се разследват. При необходимост съдът може да събере доказателства по собствен почин. Съдилищата могат да включват трети страни към даден спор, ако смятат, че правата на тези лица могат да бъдат засегнати от решението. Също така, съдилищата могат служебно да променят крайните дати за процесуалните актове, които трябва да бъдат предприети от страните (например представяне на превод на документ, отговор на действие и т.н.), да издават допълнително решение, което уточнява или допълва първоначалното решение, или да прилагат преустановяване на нарушение.

III. Дела за достъп до информация

Ако административен орган отказва да разкрие информация, поискана от вас, той трябва да Ви уведоми за решението си и мотивите по него в рамките на 5 работни дни. Този период може да бъде удължен до 15 дни, ако искането ви трябва да се уточни или събирането на информация по него отнема време. Отказите за оповестяване на информация при поискване се считат за административни актове и трябва да съдържат информация за възможностите, мястото, времето и реда за обжалване на отказа, в съответствие с раздел 57 (1), Закона за административните процедури. В случай че сте поискали достъп до информация за околната среда и достъпът ви е отказан или сте получили неправомерен/незадоволителен отговор, имате право да:

а) подаване на жалба пред естонската Инспекция по защита на данните или; <http://www.aki.ee/en>

б) да заведете иск в административния съд.

И при двете производства имате право да оспорите законосъобразността на отказа или незадоволителния отговор и да поискате отмяна на решението и/или издаване на ново решение. Подаване на жалба пред естонската Инспекция по защита на данните не е пречка за по-късно подаване на молба в съда за оспорване на първоначалния отказ или неправомерен/незадоволителен отговор, или на решението, взето от Инспекцията въз основа на вашата жалба. За подаване на жалба пред естонската Инспекция по защита на данните трябва да направите устно или писмено изявление в рамките на 30 дни от датата, на която сте били уведомени за отказа и т.н. Устните жалби ще бъдат записани от естонската Инспекция по защита на данните. Жалбата трябва да включва редица реквизити, например име и информация за връзка на лицето, което подава жалбата, обосновка на жалбата, ясно формулиран иск и др. (пълен списък на реквизитите е даден в член 76 от Закона за административното производство). <http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/tekst.asp?loc=text&dok=X40071K4&keel=en&pg=1&ptyyp=RT&tyyp=X&query=haldusmenetluse> Иск пред административния съд може да заведете по пощата, чрез подаване на писмена жалба в съдебната палата или чрез електронни средства (по електронна поща или чрез електронна информационна система (E-toimik)). <http://www.e-toimik.ee/> Прилагат се различни срокове в зависимост от търсеното средство за правна защита:

- 30 дни — в случай че лице иска отмяна на решението за отказ на искането;
- 1 година, ако лицето търси отговор поради забавяне от страна на административния орган;
- 3 години, ако лицето иска съдът да обяви действието на административния орган за незаконно (обявяване на незаконосъобразност обаче не води до автоматична отмяна на решението).

За жалби пред естонската Инспекция по защита на данните, както и за иски пред административните съдилища, можете да използвате законен представител (или адвокат), но това не е задължително. Съдилищата (както и естонската Инспекция по защита на данните) имат достъп до информацията, която е предмет на спора. Това е необходимо за оценка на законосъобразността на действията на въпросния административен орган. Съдилищата не могат сами да разкриват такава информация, но те могат да изискват разкриване на информацията, ако не са налице основания за ограничения (например заплахата за националната сигурност или защитени видове).

IV. Достъп до правосъдие и участие на обществеността

Административните процедури в областта на околната среда обикновено се провеждат като открити производства. Това означава, че широката общественост ще бъде информирана за такова производство и заявлението за издаване на административен акт и проектът на акта ще бъдат предоставени на разположение на обществеността. В случаи на екологични разрешителни и производства по ОВОС всеки има право да прави устни или писмени коментари. При други производства имате право да правите коментари, ако имате законен интерес по въпроса или вашите права могат да бъдат засегнати от административния акт. При по-важни дела ще бъде организирано и публично изслушване. Общи правила за открити административни производства са посочени в членове 46—50 от Закона за административното производство. <http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/tekst.asp?loc=text&dok=X40071K4&keel=en&pg=1&ptyyp=RT&tyyp=X&query=haldusmenetluse>

Допълнителни уточнения на административните процедури в областта на околната среда са посочени в много специални закони, които засягат екологичните разрешителни, оценката на въздействието върху околната среда и устройството на територията, например Законът на околния въздух, вода, оценка на въздействието върху околната среда и Законът за системи за управление на околната среда, Закона за устройство на територията и др.

Ако не сте удовлетворени от административно решение, може или да подадете иск в съда, или да подадете административна жалба (vaie). Административните жалби се разглеждат от административен орган по надзор на вземащия решение орган на първа инстанция. В някои случаи жалбите се разглеждат от същия орган, който е издал първоначалното решение, а именно когато:

- Административният орган е под прекия контрол на министър;
- Законът не предвижда надзорен орган за този административен орган.

Административните жалби не са задължителни, т.е. не е нужно да бъдат подадени, за да бъде разрешено завеждане на иск в Съда на по-късен етап. Вие обаче запазвате правото да заведете иск в съда, след като административната жалба е била разгледана и не сте удовлетворени от взетото решение. Съдилищата проверяват както материалноправната, така и процесуалната законосъобразност на административните решения. Преглед на процесуалната законосъобразност означава, че съдилищата ще проверяват дали са нарушени процесуалните ви права. Това в някои случаи може да бъде и основанието за отмяна на решенията, взети в края на такива производства (ако процесуални нередности може да са повлияли на решението). Преглед на материалноправната законосъобразност означава, че съдилищата проверят дали законите са били приложени правилно от административния орган при вземане на оспореното решение. Съдилищата имат правото да проверяват също дали данните, използвани от административните органи като основа за техните решения, са верни, и дали административните органи са събрали цялата необходима информация. Освен това съдилищата могат да проверяват дали решенията са пропорционални и дали не са допуснати очевидни грешки при упражняване свободата на преценка, например отдаване на приоритет на икономическите интереси без оглед на каквито и да е или почти никакви социални или екологични интереси. От друга страна, ако при упражняване свободата на преценка не са допуснати очевидни грешки, Съдът не може да реши дали свободата на преценка е използвана по най-добрите начини (най-целенасочено, ефикасно и т.н.).

В административните съдилища могат да бъдат оспорвани устройствени планове на различни нива (национално, областно, изчерпателни и подробни планове). Всички граждани имат процесуална легитимация да ги оспорват в съда; допълнителни критерии, които обикновено са приложими в административните съдебни производства (преди всичко нарушение на вашите права), не се прилагат. За да оспорите решение, трябва да заведете иск в административен съд, където ще се проведе обичайното административно съдопроизводство. <http://www.kohus.ee/et/kohtusse-poordumine/haldusasad> <http://www.kohus.ee/en/estonian-courts/contacts> Можете да използвате представител (или адвокат) в съдебното производство, но това не е задължително. При преразглеждане на решение за устройство на територията, съдилищата ще проверят дали решението е законосъобразно, т.е. дали административната процедура е проведена правилно и всички останали (материалноправни) закони са приложени правилно. Съдилищата оценяват също дали административният орган е разполагал с всички необходими данни и дали е взел предвид всички съображения. Тъй както административните органи разполагат с широка свобода на преценка в областта на териториалното устройствено планиране, съдилищата не могат да отменят решение на основание ефикасност, целенасоченост и др., освен ако не е направена очевидна грешка в преценката. Такъв би бил например случаят, когато административният орган отдава приоритет на икономически съображения без никакво или почти никакво отчитане на нуждите по отношение на опазването на природата, без подходящо обяснение.

Преустановяване на нарушение (временна закрива на правата на лицата) може да се прилага от съда на всички етапи на съдебното производство. За случаите, свързани с устройствени планове, се прилагат само общите правила за

преустановяване на нарушение. Съдилищата могат да прилагат разпореждането за преустановяване на нарушение въз основа на искане на една от страните по спора, но също и служебно. В същото време то се прилага само за случаите, когато е застрашено изпълнението на решението, например дейността на притежателя на разрешителното би изменила /увредила необратимо околната среда. В случаи, свързани с разрешителни за КПКЗ, не се прилагат специални правила за преустановяване на нарушение.

Решенията относно скрининг за ОВОС (решенията за това дали да започне процеса на ОВОС, или не) се считат за процесуални актове (menetlustoimingud). Това означава, че може да ги оспорвате само отделно от окончателните решения (например екологични разрешителни), ако:

- те нарушават вашите права (различни от процесуални права) независимо от окончателното решение;
- незаконосъобразността на процесуалния акт неизбежно ще доведе до окончателно решение или друго действие, което е в нарушение на Вашите права.

В съответствие със скорошната съдебна практика на Върховния съд (например дела 3—3-1—63—11 и 3—3-1—101—09) решенията относно скрининг за ОВОС могат да бъдат оспорвани отделно, само ако административният орган е имал законово задължение да започне процеса на ОВОС. <http://www.nc.ee/?id=142> Ако решението относно скрининга се основава на преценка (т.е. административният орган е имал избор да започне процеса), то не може да бъде оспорвано отделно от окончателното решение (например разрешително за замърсяване на атмосферния въздух или разрешително за КПКЗ). За отделно оспорване на скрининг за ОВОС, трябва да заведете иск в административен съд, където ще се проведе обичайното административно съдопроизводство. <http://www.kohus.ee/et/kohtusse-poordumine/haldusasjad> <http://www.kohus.ee/en/estonian-courts/contacts> За да имате процесуална легитимация в съда, трябва да докажете, че Вашите права са нарушени или вашите законни интереси са пряко засегнати. Нарушаването на правата на природозащитни неправителствени организации се презумира. Съдилищата ще проверят дали процедурата е проведена правилно и дали решението е взето в съответствие със закона. Съдилищата са ограничени в своя преглед на преценката на административните органи само до очевидни злоупотреби.

Решенията за определяне на обхвата на ОВОС (решенията относно съдържанието и степента на ОВОС) се считат за процесуални актове (menetlustoimingud). Това означава, че може да ги оспорвате само отделно от окончателните решения (например екологични разрешителни), ако:

- те нарушават вашите права (различни от процесуални права) независимо от окончателното решение;
- незаконосъобразността на процесуалния акт неизбежно ще доведе до окончателно решение или друго действие, което е в нарушение на Вашите права.

За отделно оспорване на определяне на обхвата на ОВОС, трябва да заведете иск в административен съд, където ще се проведе обичайното административно съдопроизводство. За да имате процесуална легитимация в съда, трябва да докажете, че Вашите права са нарушени или вашите законни интереси са пряко засегнати. Нарушаването на правата на природозащитни неправителствени организации се презумира. Съдилищата ще проверят дали процедурата е проведена правилно и дали решението е взето в съответствие със закона. Съдилищата са ограничени в своя преглед на преценката на административните органи само до очевидни злоупотреби.

Окончателните решенията относно ОВОС (приемане на декларация за ОВОС от административен орган) се разглеждат като процесуални актове (menetlustoimingud). Това означава, че може да ги оспорвате само отделно от окончателните решения (например екологични разрешителни), ако:

- те нарушават вашите права (различни от процесуални права) независимо от окончателното решение;
- незаконосъобразността на процесуалния акт неизбежно ще доведе до окончателно решение или друго действие, което е в нарушение на Вашите права.

Одобренията на проекти за благоустройство се издават отделно от одобрението на декларации за ОВОС и се считат за административни актове, които могат да бъдат оспорени в съда, ако нарушават вашите права. За отделно оспорване на решението относно ОВОС или оспорване на окончателното одобрение на проект за благоустройство, трябва да заведете иск в административен съд, където ще се проведе обичайното административно съдопроизводство. За да имате процесуална легитимация в съда, трябва да докажете, че Вашите права са нарушени или вашите законни интереси са пряко засегнати. Нарушаването на правата на природозащитни неправителствени организации се презумира. Можете да използвате представител (или адвокат) в съдебното производство, но това не е задължително. Не е необходимо да участвате активно в обществената консултация, да представяте коментари и др., за да имате процесуална легитимация, ако вашите права са пряко нарушени. На практика обаче активно участие в производството може да бъде важно за

оспорването на по-малките, по-малко очевидни недостатъци на процедурите по ОВОС и декларацията за ОВОС. Поради това следва да участвате в процеса на вземане на решения на възможно най-ранен етап. Нарушения на процесуалните права обаче не ви дават правото да оспорвате решения за скрининг, определяне на обхвата или одобрение на ОВОС, тъй като това са процесуални актове (menetlustoimingud). Съдилищата ще проверят дали процедурата е проведена правилно и дали решението е взето в съответствие със закона. Съдилищата са ограничени в своя преглед на преценката на административните органи само до очевидни злоупотреби. При преразглеждане на решенията относно ОВОС отделно или заедно с одобренията на проекти за благоустройство, съдилищата имат право също така да проверяват материалните и техническите констатации. Те обаче не могат да заменят съдържанието на административния акт, а могат само да го отменят, ако счестат тези констатации за неправилни.

Разпореждане за преустановяване на нарушение (временна закрила на правата на лицата) може да се прилага от съда на всички етапи на съдебното производство и, по принцип, също и в случаи относно ОВОС, в съответствие с общите правила. Съдилищата могат да прилагат разпореждането за преустановяване на нарушение въз основа на искане на една от страните по спора, но също и служебно. Въпреки това, съдилищата прилагат разпореждането за преустановяване на нарушение само в случаите, когато е застрашено изпълнението на решението, например причиняване на необратими вреди на околната среда. Тъй като окончателните решения по ОВОС не позволяват на лице да започне проект за благоустройство, който би могъл да навреди на околната среда (за извършване на дейности трябва да бъде издадено разрешително въз основа на окончателното решение по ОВОС), съдилищата обикновено не прилагат преустановяване на нарушение по такива производства.

Можете да оспорите решения за издаване на разрешителни за КПКЗ на Съвета по опазване на околната среда (Keskkonnaamet) в административните съдилища. <http://www.keskkonnaamet.ee/eng> За да имате процесуална легитимация в съда, трябва да покажете, че решението нарушава вашите права; за природозащитните неправителствени организации нарушение на правата се презумира. За да оспорите решение, трябва да заведете иск в административен съд, където ще се проведе обичайното административно съдопроизводство. <http://www.just.ee/10165> Можете да използвате представител (или адвокат) в съдебното производство, но това не е задължително. Не е необходимо да участвате активно в обществената консултация, да представяте коментари и др., за да имате процесуална легитимация, ако вашите права са пряко нарушени от решението. От друга страна, ако го направите и вашите процесуални права са нарушени, това ще бъде отделно основание за процесуална легитимация в естонските съдилища. Също така, на практика участието в административни производства може да бъде важно за оспорването на по-малките, по-малко очевидни нарушения на закона. Поради това следва да участвате в процеса на вземане на решения на възможно най-ранен етап. Съдилищата ще проверят дали процедурата е проведена правилно от Съвета по опазване на околната среда и дали решението за издаване на разрешително за КПКЗ е издадено в съответствие със закона. Съдилищата имат право също така да проверяват материалните и техническите констатации и др. Те обаче не могат да заменят съдържанието на решението за издаване на разрешително или самото разрешително, а могат само да отменят решението, ако счестат, че то е неправомерно. Отмяна на решението освен това ще направи издаденото разрешително невалидно. Преустановяване на нарушение (временна закрила на правата на лицата) може да се прилага от съда на всички етапи на съдебното производство. За случаите, свързани с разрешителни за КПКЗ, се прилагат само общите правила за преустановяване на нарушение. Съдилищата могат да прилагат преустановяване на нарушение въз основа на искане на една от страните по спора или служебно. В същото време то се прилага само в случай че е застрашено изпълнението на решението, например дейността на притежателя на разрешителното би изменила/увредила необратимо околната среда. В случаи, свързани с разрешителни за КПКЗ, не се прилагат специални правила за преустановяване на нарушение.

V. Достъп до съда срещу действие или бездействие

По дела в областта на околната среда можете да заведете иск пряко до Съда срещу физически или юридически лица само за обезщетение за вреди или за защита на вашите права на собственост. Тези иски са уредени от актовете на частното право, най-вече от Закона за задълженията и Закона за собствеността. <http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/tekst.asp?loc=text&dok=X30085K4&keel=en&pg=1&ptyyp=RT&tyyp=X&query=V%F51a%F5igusseadus+%28seisuga+18%2E07%2E2011%29> <http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/tekst.asp?loc=text&dok=X0004K11&keel=en&pg=1&ptyyp=RT&tyyp=X&query=asja%F5igusseadus> Искове за обезщетение и защита на собствеността на първа инстанция се разглеждат от окръжните съдилища. Ако причинената ви вреда се дължи на опасни за околната среда дейности, може да предявите иск за обезщетение за:

- лични вреди (увреждане на здравето и т.н.);
- вреди върху вашето имущество;
- вреди, причинени от влошаване на качеството на околната среда;
- разходи, свързани с ограничаване на вредите;

- разходи, свързани със смекчаване на последиците от вредите;
- вреди, произтичащи от прилагането на смекчаващи мерки.

Вие имате право на извъндоговорни вреди, ако вредата е причинена неправомерно и лицето е виновно, т.е. ако вредата е причинена по непредпазливост или умишлено. В някои случаи се прилага обективна отговорност, т.е. обезщетение за вреди се присъжда дори и ако лицето не е причинило вредите умишлено или по непредпазливост. За да защитите вашия имот, може да претендирате за премахване на всяко нарушение на Вашите права на собственост.

Ако въпросът на околната среда е свързан с административно решение, можете да заведете иск (дело) пряко пред административен съд срещу органа, който е издал решението (например Съвета по опазване на околната среда). В такива производства можете да подадете иск за:

- отмяна на целия или на част от административния акт (окончателно решение);
- издаване на административен акт или извършване на действие;
- забрана за издаване на административен акт или извършване на действие;
- причинени вреди съгласно публичното право;
- премахване на незаконосъобразни последици от административен акт или действие;
- установяване на нищожност на административен акт, незаконосъобразност на административен акт или действие или други фактически обстоятелства, свързани с публичноправно отношение.

Важно е да се отбележи, че отмяна на административен акт от съда прекратява действието му и следователно той вече не поражда права и задължения. Установяване на незаконосъобразност на административен акт от съда, от друга страна, не прекратява автоматично действието му — актът трябва да бъде отменен от самия административен орган.

По въпроси относно екологичната отговорност органът, който установява отговорните лица и щетите и има право да вземе необходимите мерки, е Съветът по опазване на околната среда. <http://www.keskkonnaamet.ee/eng> Министерството на околната среда е отговорно за уведомяване на органите на други държави — членки на ЕС, в случаите, когато щетата е с трансграничен характер. http://www.envir.ee/?set_lang_id=2 За да се наложи екологична отговорност, трябва първо да подадете искане за предприемане на действия до Съвета по опазване на околната среда. Искания за предприемане на действие могат да бъдат подадени, ако:

- Вие сте засегнати или може да бъдете засегнати от екологични щети;
- имате законен интерес по въпроса; или
- Вашите права са нарушени от екологичните щети или заплахата от такива щети.

За природозащитни неправителствени организации нарушаване на правата и законните интереси се презумира. Ако Съветът по опазване на околната среда отказва да предприеме действия и вие искате налагане на екологичната отговорност по съдебен ред, трябва първо да изчерпите всички административни производства. Това означава, че трябва да подадете административна жалба (vaie) до Министерството на околната среда в рамките на 30 дни. Министерството ще издаде своето решение на Вашата жалба в рамките на 30 дни. След като сте изчерпали административната процедура за обжалване, може да заведете иск в административния съд. За да можете да оспорите взетото решение по Вашето искане за предприемане на действия, решението трябва или да нарушава вашите права, или да засяга ваши законни интереси. Съдилищата имат право да изискат от Съвета по опазване на околната среда да приведе в изпълнение вашето искане за екологична отговорност.

VI. Други средства за достъп до правосъдие

Ако лице наруши законодателството в областта на околната среда, държавните органи могат да образуват наказателно производство. Наказуемите деяния са разделени в две категории:

- наказуеми простъпки; и
- престъпления.

Наказуемите простъпки в областта на околната среда се разглеждат от Инспекцията по околната среда (Keskkonnainspeksioon), докато наказателни обвинения се повдигат в съдилищата от Прокуратурата (prokuratuur). <http://ki.ee/eng> <http://www.prokuratuur.ee/en> Ако желаете да оспорите действие, бездействие или пропуск на публичен орган, имате право да подадете административна жалба (vaie). Административните жалби в повечето случаи са незадължителен

вариант за завеждане на иск в съда; Не е необходимо те да бъдат изчерпани преди завеждането на иск. В някои случаи обаче, например в областта на екологичната отговорност, преди да може да предявите иск в съда, трябва да се използват административни жалби. Ако установите, че даден законодателен акт е противоконституционен или някое действие, бездействие или пропуск на публичен орган нарушава вашите конституционни права, можете да подадете заявление също и до канцлера по правосъдието (õiguskantsler). <http://oiguskantsler.ee/en> Канцлерът по правосъдието разглежда конституционността на законодателния акт или действието или бездействието на публичен орган и има право да прави препоръки и предложения, насочени към разрешаване на ситуацията.

Канцлерът по правосъдието е независим служител, който изпълнява две функции: <http://oiguskantsler.ee/en> Той е едновременно основният орган за разглеждане на жалби (срещу публичните органи) и пазителят на конституционността, който прави преглед на законодателни актове. Ако установите, че даден законодателен акт (на органите на национално или местно управление) е противоконституционен, може да подадете заявление до канцлера по правосъдието. Канцлерът е оправомощен да:

- предложи на автора на нормативния акт да го приведе в съответствие с разпоредбите на Конституцията;
- предаде меморандум на съставителя на нормативния акт (ако нормативният акт все още е в процес на изготвяне);
- внесе доклад в Парламента (Riigikogu) с цел представяне на проблемите.

Ако установите, че ваши конституционни права са били нарушени от публичен орган, вие също може да подадете заявление до канцлера по правосъдието. Канцлерът има право да отправи:

- препоръка да се действа по законосъобразен начин и да се спазват принципите на добро правораздаване;
- предложение за отстраняване на нарушението.

Ако препоръките или предложенията не бъдат взети под внимание, канцлерът по правосъдието може да представи доклад до Надзорния орган на въпросната агенция, правителството на републиката и Парламента (Riigikogu). Препоръките и предложенията са окончателни и не могат да бъдат оспорвани в съда. Въпреки че не са правно обвързващи за въпросния орган, те обикновено се вземат под внимание или от публичните органи, до които са адресирани, или от техните надзорни органи.

[Инспекцията по околната среда е основната държавна агенция, отговорна за прилагане на законодателството в областта на околната среда.](#) Това включва разследване на наказуеми простъпки и престъпления, извършени от лица или фирми в областта на екологичното законодателство. В случай на наказуеми простъпки Инспекцията по околната среда също така има правото да налага глоби. За наказуеми простъпки от съдилищата може да бъде наложено и задържане (arest) въз основа на заявления от Инспекцията по околната среда. Ако откриете инцидент или замърсяване на околната среда, следва да уведомите Инспекцията по околната среда, която след това ще разследва случая.

[Прокуратурата има изключителното право да повдига обвинения в съда за престъпления, извършени от лица или дружества.](#) Това се отнася и за екологични престъпления; разследването на такива престъпления се извършва от Инспекцията по околната среда. За престъпления от съда могат да бъдат наложени финансови санкции (rahaline karistus) или лишаване от свобода. В Естония не е предвидена възможност за частно обвинение; обвинения за престъпления може да бъдат предявявани в съда само от прокуратурата. <http://www.prokuratuur.ee/en> Това е приложимо също и в областта на екологичното законодателство.

VII. Процесуална легитимация

Според Закона за административното производство и Кодекса за административното съдебно производство се използват следните общи правила за определяне на това кой има право да оспори действия на публичните органи. Тези правила не се прилагат за оспорване на решения за устройство на територията, които могат да бъдат оспорени от всеки на основание незаконосъобразност.

Процесуална легитимация	Административно производство	Съдебно производство
-------------------------	------------------------------	----------------------

Физически лица	Нарушаване на индивидуални права или ограничаване на личните свободи от действие на публичните органи. Права или свободи могат да произтичат пряко от Конституцията или от други закони.	Нарушаване на индивидуални права от действие на публичните органи. В областта на околната среда лица, които са пряко засегнати от административната дейност, също могат да подадат заявление. Прякото засягане трябва да е свързано със законните интереси на лицето; действието на публичния орган трябва да има значително и реално въздействие върху тези интереси.
НПО	Нарушаване на индивидуални права или ограничаване на личните свободи от действие на публичните органи. Права или свободи могат да произтичат пряко от Конституцията или от други закони. За неправителствените организации в областта на опазването на околната среда нарушаване на права или свободи следва да се презумира.	Нарушаване на индивидуални права от действие на публичните органи. В областта на околната среда лица, които са пряко засегнати от административната дейност, също могат да подадат заявление. Прякото засягане трябва да е свързано със законните интереси на лицето; действието на публичния орган трябва да има значително и реално въздействие върху тези интереси. За неправителствените организации в областта на опазването на околната среда нарушаване на права или пряко засягане се презумират.
Други правни субекти	Нарушаване на индивидуални права или ограничаване на личните свободи от действие на публичните органи. Права или свободи могат да произтичат пряко от Конституцията или от други закони.	Нарушаване на индивидуални права от действие на публичните органи. В областта на околната среда лица, които са пряко засегнати от административната дейност, също могат да подадат заявление. Прякото засягане трябва да е свързано със законните интереси на лицето; действието на публичния орган трябва да има значително и реално въздействие върху тези интереси.
Ад хос групи	Ад хос групите имат право да оспорват само административно действие по екологични въпроси, и то ако те са активни в областта на опазването на околната среда. Изисква се нарушаване на права или свободи, но то също така се предполага, за да може такива ад хос групи да имат процесуална легитимация по процедури за обжалване по административен ред.	Ад хос групите имат право да завеждат иски в съда само в областта на околната среда, и то ако те са активни в областта на опазването на околната среда. Изисква се нарушаване на права или пряко засягане, но те също така се предполагат за такива ад хос групи, за да имат процесуална легитимация.
Чужденци НПО	Нарушаване на индивидуални права или ограничаване на личните свободи от действие на публичните органи. Права или свободи могат да произтичат пряко от Конституцията или от други закони.	Нарушаване на индивидуални права от действие на публичните органи. В областта на околната среда лица, които са пряко засегнати от административната дейност, също могат да подадат заявление. Прякото засягане трябва да е свързано със законните интереси на лицето; действието на публичния орган трябва да има значително и реално въздействие върху тези интереси. За НПО в областта на опазването на околната среда със седалище в ЕС нарушаване на права или пряко засягане се презумира в областите, регулирани от правото на ЕС (например КПКЗ, ОВОС), в съответствие с принципа на недопускане на дискриминация.
Всички други	Държавните органи не могат да оспорват дейността на други държавни органи, тъй като те не са отделни юридически лица. В същото време, местните общини могат да оспорят действие на други публични органи, ако са нарушени техните права или са ограничени техните свободи. Същото се отнася и за други публични юридически лица (например университети, обществени фондации и др.)	Държавните органи не могат да оспорват дейността на други държавни органи, тъй като те не са отделни юридически лица. В същото време, други публични юридически лица (например университети, обществени фондации и др.) могат да оспорят действие на други публични органи, ако са нарушени техните права.

Местните общини могат да оспорят също така действие на други публични органи, ако са нарушили правата им или оспореното действие възпрепятства или уврежда изпълнението на техните функции.

Преобладаващата част от секторното и процесуалното законодателство в областта на околната среда не съдържа специални разпоредби относно процесуалната легитимация. Това е валидно и в областта на оценката на въздействието върху околната среда и комплексното предотвратяване и контрол на замърсяването. Поради това Вие имате право да подавате иск в съответствие с общите правила, залегнали в Кодекса за административното съдебно производство. Съществуват обаче специални правила в областта на устройственото планиране. По въпросите на устройственото планиране правилата за процесуална легитимация се различават от онези в други области на административното право, включително екологичното законодателство. Според Закона за устройство на територията, имате право да подадете иск в административния съд за оспорване на решението за определяне на устройствен план, ако:

- са нарушени правата ви или са ограничени вашите свободи;
- Смятате, че решението е в противоречие със законите или други нормативни актове.

Това означава, че можете да оспорите окончателното административно решение относно устройствен план въз основа на законсъобразността, без да доказвате заинтересованост. Канцлерът по правосъдието се счита за отделно юридическо лице; Затова той има право да оспори действие на публичните органи, за да защити собствените си права чрез административна жалба, както и чрез подаване на иск в съда. В допълнение към това, канцлерът по правосъдието има право да образува дисциплинарно производство срещу съдии. Дисциплинарно производство може да бъде образувано, ако съдията неправомерно не е изпълнил своите професионални задължения или ги е изпълнил неправилно. Дисциплинарни производства се разглеждат от дисциплинарен състав, сформирани от съдии от различни нива на съдебната система. Прокурорите имат изключителна процесуална легитимация в наказателното производство, т.е. само те могат да повдигат обвинения за престъпления (*kuriteod*). Инспекцията по околната среда има процесуална легитимация в съда в случаите на екологични наказуеми простъпки (*väärteod*). За наказуеми простъпки инспекцията може да налага глоби самостоятелно; от друга страна, задържане може да бъде наложено само от съдилищата въз основа на заявление от инспекцията.

VIII. Законно представителство

В съдебните производства по въпроси на околната среда може да изберете да се представлявате сами или да се обърнете към професионален законен представител. Може да уговорите следните лица да ви представляват в съда:

- адвокати (*advokaat*), които са членове на Естонската адвокатска колегия; <http://www.advokatuur.ee/?id=4&PHPSESSID=e2c9799e016cde30434d1dec06f20c67>
- лица с висше юридическо образование, т.е. лица, които имат най-малко магистърска степен по право или еквивалентна квалификация.

Единствено заклетите адвокати могат да ви представляват в най-висшия съд — Върховния съд на Естония. Законните представители са упълномощени да действат от ваше име и да ви представляват дори във ваше отсъствие. В същото време вие може да ограничите правомощията на вашия договорен представител. Ограничение на правомощията се взема предвид от Съда, само ако сте уведомили съда и другите страни за него. Съдилищата вземат под внимание само ограниченията относно:

- приключване на делото с компромис; или
- оттегляне на иск.

Можете също така да използвате адвокати в съдебни производства по въпроси на околната среда. За разлика от законните представители, адвокатите по принцип нямат право да действат от ваше име и във ваше отсъствие. Те обаче имат право да вземат участие в производството заедно с вас, а също така и да отправят изявления и искания, и др. Такива изявления и искания се считат за направени от вас, освен ако не ги коригирате незабавно. Съдът също ще ви разясни това правомощие, ако решите да използвате адвокат. Списък на всички адвокатски кантори, свързани с Естонската адвокатска колегия, подредени според тяхното местоположение, може да бъде намерен тук. https://www.advokatuur.ee/eng/advocates/find-advocates?attorney_filter%5Bregion%5D=&attorney_filter%5Bletter%5D=&attorney_filter%5Btype%5D%5B%5D=Assotsieerunud+liige Няколко видни адвокатски кантори включват и екологичното законодателство като област, в която предлагат правни услуги (включително представителство), например:

- [Glimstedt](#)
- [Maria Mägi](#)
- [SORAINEN](#)
- [Varul](#)
- [Norcus raidla](#) Лейнс &

Правна помощ (включително представителство) в областта на околната среда се предоставя също и от естонския Център по право в областта на околната среда. <http://k6k.ee/en> Последният е НПО, защитаваща обществени интереси; Поради това центърът не предоставя правна помощ в случаите, когато това би било в противоречие с обществените интереси.

IX. Доказателства

В областта на околната среда, както и по всички други административни въпроси, Вие следва да предоставите доказателства в подкрепа на вашите претенции. Следва да предоставите доказателства най-късно или при завеждането на иска, или в предварителното производство (преди гледане на делото). Ако не сте в състояние да предоставите доказателства (например когато информацията се държи от частно лице, което отказва да я сподели), трябва да обясните защо това не е възможно и къде могат да бъдат намерени доказателствата. Ако Съдът установи, че няма достатъчно доказателства, той може да ви покани да ги предоставите или да ги събере самостоятелно. Ако не предоставите доказателства в подкрепа на иска и съдът не е в състояние да ги събере, съдът може да реши, че вашият иск е необоснован. По принцип съдът няма предпочитания към вида на доказателствата. Също така, страните не могат да ограничават видовете допустими доказателства, нито да отдават приоритет на определен вид доказателства. Всички доказателства се оценяват от всички гледни точки, като цяло и обективно, като се вземат предвид връзките между различните доказателства. Съдиите вземат окончателното решение за това дали искът е доказан от доказателствата по съвест. Следва да предоставите доказателства най-късно в хода на предварителното производство (преди гледането на делото). След като Съдът е започнал разглеждането, нови доказателства можете да представите само в следните изключителни случаи:

- съдът не организира съдебно заседание (например при писмено производство) и преди началото на разглеждането не е бил определен краен срок за предоставяне на доказателства;
- предоставянето на нови доказателства не забавя съдебното производство; или
- Можете да докажете основателна причина за забавата.

Съдът може да поиска от страна в производството или негов служител, всеки публичен орган, застрахователно дружество или кредитна институция (например банка, инвестиционен фонд) да предостави информацията, която е необходима за решаване на спора и се предполага, че е на разположение на това лице. Съдът ще определи срок и лицата са длъжни да предоставят информацията в рамките на този срок. Ако те нарушат това задължение, съдът може да наложи глоба. Ако искате да използвате експертно становище като доказателство в съдебното производство, може да ангажирате експерт и да представите неговото/нейното становище като доказателство. Също така, можете вместо това да поискате от съда да организира експертно становище в предварителното производство (преди съдебното заседание). Съдилищата могат да искат експертно становище, за да се определи въпрос, който е важен за случая и изисква експертни познания. Експертните становища се разглеждат като други видове доказателства, т.е. те се оценяват заедно с друга съответна информация, за да се определи дали искът е доказан, или не. Поради това те не са пряко обвързващи за съдиите. От друга страна, съдилищата не могат да оспорват резултатите от експертното становище по собствена инициатива.

Преустановяване на нарушение.

Ако оспорвате административно решение по съдебен или по административен ред (vaie), това не засяга автоматично неговата правна сила. Това означава, че въпреки жалбата решението все още може да бъде изпълнено. Например, ако решението позволява на дружество да изпуска вредни вещества в атмосферния въздух, то може да прави това, дори ако сте подали жалба срещу решението в съда. Административни решения по принцип могат да се изпълняват от момента на влизане в сила. Ако не се изисква решението да бъде обявено публично, то ще влезе в сила веднага след уведомяването на лицето, до което то е адресирано. Ако решението трябва да бъде обявено публично, обикновено то влиза в сила на 10-ия ден след публикуването му. Оспорване на акта чрез административна жалба (vaie) или в съда не засяга автоматично валидността на решението. Това означава, че то може да бъде изпълнено веднага след влизането му в сила. Ако оспорвате административно решение по въпроси на околната среда в съда, може да подадете молба за издаване на

разпореждане за преустановяване на нарушение. В същото време, Съдът може да реши служебно да издаде разпореждане за преустановяване на нарушение по всяко време. Разпореждането за преустановяване на нарушение може да бъде под много форми — може да поискате от съда:

- да спре действието или изпълнението на административното решение;
- да забрани на административния орган да издаде атакуваното решение;
- да изиска от административния орган да издаде атакуваното решение;
- да изземе имущество;
- да забрани на лицето — адресат на решението (например миннодобивно предприятие, което е получило разрешително за миннодобивна дейност) да извършва дейностите, уредени в решението, или да го задължи да ги изпълнява, или да определи допълнителни задължения за тази дейност, например осигуряване на гаранция във ваша полза.

Ако решите да оспорите административно решение по административен ред (vaie), можете също да подадете заявление за налагане на преустановяване на нарушение от Съда. Можете да подадете заявление за преустановяване на нарушение по всяко време в хода на съдебното производство или обжалването по административен ред (vaie), така че няма краен срок. Не се изисква да осигурите гаранция за евентуални щети или икономически загуби, които могат да произтекат от прилагането на разпореждането за преустановяване на нарушение. Същевременно, ще трябва да платите държавна такса за заявлението. В заявлението си за преустановяване на нарушение ще трябва да предоставите най-малко следната информация:

- Предмет на спора;
- Причини за подаване на заявление (обстоятелства, които го налагат);
- предпочитана мярка за преустановяване на нарушение;
- информация за вашите лични данни и данни за връзка.

Преустановяване на нарушение се прилага от Съда само ако защитата на вашите права или постигането на целта на Вашата жалба в противен случай биха били невъзможни или практически неизпълними. Съдът ще вземе решение за преустановяване на нарушение със съдебно разпореждане. Можете да оспорите това съдебно разпореждане чрез подаване на жалба в срок от 15 дни от издаването му. Трябва да адресирате жалбата до областния съд, но да я внесете в административния съд, който е издал оспорваното от вас решение. Административният съд ще разгледа допустимостта на жалбата и ще подготви разглеждането ѝ в областния съд, или ще я удовлетвори самостоятелно.

XI. Разходи

Ако желаете да подаде иск в съда, трябва да имате предвид две възможни категории разходи: съдебни разходи (kohtukulud) и извънсъдебни разходи (kohtuvälised kulud). Съдебните разходи са разходи, които са от съществено значение за разглеждане на делото, т.е. държавна такса (riigilõiv), гаранция и основните разходи по производството (например разходи, свързани със свидетели, експерти, събиране на доказателства и др.). Извънсъдебните разходи са разходи, които не са от съществено значение за разглеждане на делото, например хонорари за правни съветници и договорни представители, пътните разходи на участниците в производството, неполучени заплати заради спора, и др. Ако искате да заведете дело срещу административно решение, трябва да платите съответната държавна такса. Трябва да платите друга такса за обжалване пред областния съд на решение или съдебно постановление на административния съд. Повече информация може да бъде намерена тук: https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ee-en.do?init=true&member=1

XII. Механизми за финансова помощ

Административните съдилища могат да ви освободят от плащането на държавни такси и гаранции, както и на основните разходи по производството (например разходи, свързани със свидетели, вещи лица, събиране на доказателства и др.). Можете да бъдете освободени от тези разходи изцяло или само частично. Друга възможност е да не е необходимо да ги платите предварително наведнъж (каквото е правилото), а да ги платите на вноски. За да получите освобождаване, трябва да подадете заявление. В заявлението трябва да предоставите следната информация:

- производство, за което се подава заявлението за освобождаване;
- Вашата роля в тези производства, както и основните ви претенции;
- основание за Вашата жалба или възражение.

Ако кандидатствате за освобождаване като физическо лице (индивидуално), трябва да добавите декларация за финансовото ви положение (както и на вашето семейство) и други документи в подкрепа на декларацията. Формуляри за декларацията и заявлението за освобождаване, заедно с допълнителна информация, са предоставени на интернет страницата на Министерството на правосъдието. <https://www.just.ee/en/state-legal-assistance-0> Заявлението трябва да бъде написано на естонски или английски език. Ако кандидатствате за освобождаване като представител на юридическо лице (организация), трябва да добавите копие от устава на тази организация и заверено копие от годишния отчет за предходната година. След получаване на заявлението и допълнителните документи, съдът ще реши дали и до каква степен да ви освободи от плащане на разходи. Освобождаване се предоставя само ако не можете да платите разходите поради вашето икономическо положение и ако се предполага, че ще спечелите делото. Освобождаване не се предоставя, ако:

- явно нямате процесуална легитимация;
- възможните ползи за вас от решението няма да бъдат пропорционални на разходите за посрещане на разходите, или
- вашите цели не могат да бъдат постигнати с обжалването.

Пряка финансова помощ не е предвидена за съдебни производства. Може да бъдете освободени само от разходите, които трябва да бъдат платени предварително (виж по-горе), или да получите финансирана от държавата правна помощ. В допълнение към освобождаване от разходите, вие можете да получите и финансирана от държавата правна помощ. Държавна правна помощ се предоставя от адвокати (членове на адвокатската колегия), на които първоначално се плаща от държавата. Това не означава, че тази помощ ще бъде безусловно безплатна. В някои случаи вие все пак трябва да платите част от разходите или да платите на вноски преди или след решението. Условието за подаване на заявление и преглед на заявленията са същите като тези за освобождаване от разходи от Съда (вж. по-горе). Допълнителни формуляри и информация са предоставени на интернет страницата на Министерството на правосъдието. <https://www.just.ee/en/state-legal-assistance-0> Адвокатските кантори обикновено не предоставят безплатна правна помощ, въпреки че може да има много изключителни случаи. Има две основни правни клиники, където студентите по право предоставят правна помощ на гражданите безплатно — в Талин и в Тарту. Някоя от правните клиники не е определила областите, в които предоставя помощ. В същото време, като студенти тяхното познаване на специфични области като екологичното право може да е ограничено. В допълнение към правните клиники на студенти, в Талин, Тарту и Йъхви (Jõhvi) работят „юридически аптеки“ (според информацията към 15 декември). Безплатна правна помощ в тях предоставят професионални адвокати, но за съжаление никой от тях не е специализиран в областта на екологичното право. Естонският Център по право в областта на околната среда е екологична организация, защитаваща обществени интереси, която работи в Тарту. В миналото той е предоставял безплатна правна помощ за обществеността въз основа на проекти. В допълнение към нея, центърът осигурява редовно платена правна помощ по въпросите на околната среда на обществеността. Повече информация за условията на услугата може да бъде намерена на тяхната начална страница. <http://k6k.ee/activities/legal-services>

XIII. Навременност

В Естония няма законоустановен срок, приложим общо за всички административни решения. Има обаче конкретни срокове за някои видове решения. Например, Съветът по опазване на околната среда е длъжен да вземе решение по заявление за комплексно екологично разрешително в рамките на 120 дни. Ако административният орган вижда, че не може да издаде своето решение в рамките на срока, предвиден от закона, той следва да уведоми заявителя за вероятния срок и да посочи причините за забавянето. Ако вашите права са нарушени поради забавянето, имате право на обезщетение за вреди, които са Ви причинени поради забавяне, или можете да възразите срещу забавянето в административен съд или чрез административна жалба (vaie). В случаите, предвидени в закона, забавянето може да се разглежда като мълчаливо одобрение на молбата за благоприятно решение (например някои разрешителни). Ако желаете да подадете жалба срещу административен акт по въпроси на околната среда, обикновено трябва да направите това в рамките на 30 дни. Срокът започва да тече от датата, на която сте били уведомени за решението. По изключение срокът, в който можете да подадете иск, е три години, ако:

- търсите обезщетение за вреди, причинени от административен орган;
- търсите премахването на незаконни последици от административен акт;
- желаете административният акт да бъде обявен за незаконен.

Съдът първо ще разгледа жалбата и ще ви даде 15 дни, за да я измените или допълните, ако съдържа малки пропуски. Когато се организира съдебно заседание, периодът между доставянето на вашия иск на другите страни и заседанието

трябва да бъде най-малко 30 дни. Вие може да представите нови факти или изявления след подаване на иск, само ако те могат да бъдат доставени от съда на другите страни най-малко 7 дни преди съдебното заседание. В случай на писмено производство, те се допускат, ако могат да бъдат доставени на другите страни най-малко 7 дни преди крайната дата за предоставяне на документи. Съдът трябва да се произнесе и да обяви решението си в рамките на 30 дни от последното съдебно заседание (от крайната дата за предоставяне на документи, в случай на писмено производство). В изключителни случаи (например когато обемът на материалите е изключително голям или случаят е необикновено сложен) този срок може да бъде удължен до 60 дни. За да подадете жалба срещу решението на административния съд пред областния съд, трябва да го направите в рамките на 30-дневен срок от обявяването му. Жалби пред Върховния съд срещу решения на областния съд също трябва да се подават в рамките на 30 дни. Ако желаете да оспорите съдебно постановление, трябва да подаде жалбата в срок от 15 дни. Тъй като проблемите на околната среда могат да бъдат твърде различни в тяхната сложност, както от фактическа, така и от правна гледна точка, е трудно да се прецени колко дълго ще продължи делото. Друг фактор, който прави трудно определянето на това колко време ще отнеме в съда дело по екологични въпроси, е ограничената практика в тази област. Въпреки това, средното производство време в първоинстанционните съдилища през 2013 г. бяха следните:

Граждански дела — 168 дни

Наказателни дела — 262 дни

Дела за наказуеми простъпки (дребни престъпления) — 62 дни

Административни дела — 144 дни

Тъй като делата в областта на околната среда са доста сложни в сравнение с много други дела в административното право, те може да отнемат по-дълъг от средния срок, изведен по-горе. Не е определен конкретен краен срок за решаването на един случай, само едно много общо изискване да бъде разрешен в рамките на „разумен срок“. Има обаче краен срок за вземане на решение след като съдът е събрал достатъчно информация. След последното заседание на съда или крайната дата за представяне на документи в случай на писмено производство, Съдът е длъжен да произнесе своето решение в рамките на 30 дни. Само по изключение (например когато има голямо количество материали или случаят е изключително сложен фактически или юридически) този срок може да бъде удължен до 60 дни. Не можете да обжалвате решение, само защото то е издадено в забава. Също така, не може да претендирате за вреди, причинени от забавянето, освен ако съдията не е извършил и престъпление (например е приел подкуп, за да забави решението). Въпреки това, срещу съдия могат да бъдат взети дисциплинарни мерки, ако не се произнесе навреме умишлено или по небрежност. Дисциплинарни мерки могат да се предприемат срещу съдия само от председателите на административните съдилища, на областните съдилища, от председателя на Върховния съд, както и от канцлера по правосъдието. <http://oiguskantsler.ee/en>

XIV. Други въпроси

Като правило, оспорването на решения в областта на околната среда е възможно само след окончателното решение — издаването на административен акт (haldusakt), например екологично разрешително, устройствен план и т.н.

Следователно решенията в областта на околната среда обикновено се оспорват след приключване на административните производства, насочени към вземането на административно решение, което би засегнало правата на физически лица. Пълна, подробна и лесно разбираема информация относно достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда не е на разположение. Освен това, повечето от наличните материали са съставени преди приемането на новия Кодекс за административното съдебно производство и част от информацията може да не е актуална. Има обаче няколко източника на информация, които могат да бъдат от полза:

- [информация за подаване на иск пред административен съд, процедурни правила и др. Тъй като има само ограничен брой специфични особеност в областта на екологичното законодателство \(главно по-малко строги правила относно процесуалната легитимация\), голямата част от информацията е приложима \(на естонски език\);](#)
- [съвети за достъп до правосъдие за ad hoc групи по въпроси на околната среда \(на естонски език\)](#)
- [Някои съвети за достъп до правосъдие по въпроси на околната среда \(на естонски език\)](#)

Има два официални способа за алтернативно разрешаване на спорове, които можете да използвате по въпроси на околната среда. Първо, съдебно дело може да бъде приключено чрез компромис. Второ, помирението като специфичен вид производство е на разположение от 1 януари 2012 г. (след влизането в сила на новия Административно-процесуален кодекс). Страните могат да постигнат компромис в резултат от извънсъдебни преговори между тях. Ако компромисът ще засяга правата на трети страни, е необходимо също така тяхното одобрение. За да бъде приключено дело с компромис, съдът трябва да го одобри. Съдилищата могат да откажат одобрение, ако той е незаконен, неизпълним, или ако нарушава

правата на трети лица, които не са били включени в производството. Помирението е специален вид административно съдопроизводство, при което страните решават спорове чрез преговори под ръководството на съдия. Помирително производство се използва само ако страните и третите лица са съгласни с него. Може да решите да се откажете от помирителното производство по всяко време; В този случай за решаване на спора ще се използва обичайното състезателно производство. Помирително производство е достъпно само в административните съдилища — съдилищата на първа инстанция.

XV. Да си чужденец

Като цяло, същите процесуални правила се прилагат за вас, ако сте чужденец и искате да оспорите административно решение в естонските административни съдилища. Ако желаете да действате като представител на чуждестранно юридическо лице (организация), трябва в допълнение да представите доказателства за неговата правоспособност и упълномощени представители. Съдебните производства се провеждат само на естонски език, това означава, че всички документи и изявления по принцип трябва да бъдат преведени писмено или устно. По изключение може да правите изявления на друг език без писмен или устен превод, ако не говорите естонски език и всички останали страни разбират вашите изявления. Ако представите писмено изявление или документ на чужд език, съдът ще изисква те да бъдат преведени от вас или ще организира техния превод. Съдът няма да изисква от вас да преведете документа, ако това е неразумно сложно или невъзможно. Ако се изисква превод и вие не успеете да го осигурите до крайната дата, определена от съда, документът или писменото изявление може да не бъде взет (о) под внимание. Вие също така може да поискате от съда да организира превода (в този случай все пак ще трябва да платите за превода). Ако е възможно, се използват съдебни преводачи. За техните услуги трябва да заплатите държавна такса. Ако не говорите естонски език, съдът ще включи преводач в производството по ваша молба или по свой почин. Ако това не може да стане веднага, съдът ще изисква от вас да намерите устен преводач или представител, който говори естонски език. Ако не направите това в рамките на крайната дата, определена от съда, вашият иск може да не се разглежда. Ако това е неразумно сложно или невъзможно, съдът може да потърси преводач. Във всеки случай, ще трябва да платите свързаните с това разходи. Ако съдът организира превода, по възможност се използват съдебни преводачи.

XVI. Transboundary Cases

Ако вие като чужденец желаете да оспорите административно решение, което има последици за околната среда в Естония, можете да го направите в съответствие със същите правила като естонските граждани и дружества. Най-важните от тях са:

- Само действия на естонските административни органи могат да бъдат оспорвани в естонските съдилища;
- могат да се оспорват както процесуалната, така и материалноправната законосъобразност на административните действия;
- Като правило, имате право да оспорите административен акт (haldusakt), ако той нарушава правата ви;
- по въпроси на околната среда вие можете да оспорите също и административен акт, който засяга вашите законни интереси;
- за природозащитни неправителствени организации и сдружения на лица нарушаване на правата и засягане на законните интереси се презумират;
- по изключение можете да оспорвате и административно-процесуални актове (menetlustoimingud) на административните органи (ако те нарушават правата ви независимо от окончателния акт или със сигурност биха довели до незаконен окончателен акт);
- иск могат да завеждат както физически лица, така и организации (юридически лица); в областта на околната среда сдружение на лица, което не е юридическо лице, също може по изключение да заведе иск.

Няма специални правила за случаи, които са свързани с проблемите на околната среда в друга държава. Въпреки това принципите на недопускане на дискриминация се прилагат в правото на ЕС. Това означава, че ако даден въпрос в областта на околната среда е уреден от правото на ЕС (например оценка на въздействието върху околната среда, качество на атмосферния въздух и др.), достъпът до съдилищата на граждани на други държави от ЕС трябва да бъде еднакъв с този на местните граждани. Следователно, вие като чужденец от друга държава от ЕС може да подадете иск в естонски съд в случаите, когато административно действие (Решение) води до проблеми в областта на околната среда във Вашата страна. Както обикновено, могат да се оспорват както процесуалната, така и материалноправната законосъобразност на действието. За да имате процесуална легитимация, трябва да докажете, че от административното действие са нарушени правата ви или е засегнат ваш законен интерес. Принципът на недопускане на дискриминация се прилага и към други процесуални правила освен процесуалната легитимация. Имате право да подаде молба за държавна

правна помощ (можете да попълните заявлението също и на английски език, допълнителна информация е достъпна на началната страница на Министерството на правосъдието. <https://www.just.ee/en/state-legal-assistance-0>) Също така имате право да поискате временна закрила на вашите права. Трябва обаче да обърнете внимание, че съдебните производства се провеждат на естонски език; Поради това може да се нуждаете от преводач, ако не говорите езика. Разходите за устен преводач също могат да бъдат покрити от държавната правна помощ. Според принципа на недопускане на дискриминация, когато оспореното административно действие се основава на законодателството на ЕС, за определяне на това кои чуждестранни лица могат да го оспорват се прилагат същите правила както за местните граждани. Това означава, че дадено действие може да бъде оспорено от чуждестранни:

- физически лица;
- организации (юридически лица);
- договорни сдружения на лица, които не са юридически лица (не са регистрирани като такива),

В случай че:

- Техните права са били нарушени или
- техните законни интереси са засегнати.

В случай на природозащитни неправителствени организации и договорни сдружения нарушаване на правата и засягане на законните интереси се презумират. Според естонския Кодекс за административното съдебно производство, не можете да изберете страната за подаване на вашия иск по въпрос на околната среда. Според него в естонските съдилища не можете да подадете жалба срещу административни органи на други държави. От друга страна, вие можете да подаде жалба срещу естонски административен орган само в естонския административен съд, който е компетентен по местонахождението на този административен орган.

Връзки по темата

Законодателство

- [Конституция на Република Естония \(на естонски език\)](#)
- [Конституция на Република Естония \(на английски език, от 28.06.2007 г.\)](#)
- [Кодекс за административното съдебно производство \(на естонски език\)](#)
- [Кодекс за административното съдебно производство \(на английски език, от 1.01.2013 г.\)](#)
- [Закон за съдилищата \(на естонски език\)](#)
- [Закон за съдилищата \(на английски език, от 1.1.2012 г.\)](#)
- [Закон за канцлера по правосъдието \(на естонски език\)](#)
- [Закон за канцлера по правосъдието \(на английски език, от януари 2007 г.\)](#)

Друга информация

- <http://www.envir.ee/et/kmh-litsentsikomisjon>
- [Естонска адвокатска колегия](#)
- [Естонски център по право в областта на околната среда \(EELC\)](#) — неправителствена организация в областта на екологичното право, защитаваща обществени интереси
- [Правосъдие & Environment](#)) — Европейска мрежа на организации в областта на екологичното право, в която членува EELC
- [Канцлер по правосъдието](#) — (изпълнява ролята на омбудсман)
- [Уебстраница на естонските съдилища с информация относно административното съдопроизводство](#)

Това е машинен превод на съдържанието. Собственикът на настоящата страница не носи никаква отговорност за качеството на този машинно преведен текст.

Последна актуализация: 14/09/2016